

Erik Lindgren

Något om posten vid

Mora - Älvdalens Järnväg

och närliggande område

Innehåll

	sid
Mora	3
Gopshus	7
Oxberg	7
Blyberg	8
Gåsvarv	9
Älvdalen	10
Rot	14
Trängslet	14
Evertsberg	15
Dala Brunnberg	18
Älvdalsåsen	19

Copyright Erik Lindgren

Posthistorisk skrift 324

Förord

Mora - Älvdalens Järnväg fick koncession för sträckan mellan Mora-Noret och Älvdalen 1895 men överlät efter ett halvår koncessionen för den lilla biten på två km mellan Mora-Noret och Mora till Falun - Rättvik - Mora Järnväg. I denna skrift behandlas sträckan mellan Mora och Älvdalen, medan sträckan mellan Mora och Falun är avsedd att bli föremål för kommentarer i posthistorisk skrift 325.

Vi rör oss här bara på en kort sträcka om 41 km mellan Mora och Älvdalen, men i dess närhet och bortom Älvdalen finns eller har funnits några poststationer som jag finner anledning att beröra i denna berättelse. Det gör jag min vana trogen trots att de inte har haft något med järnvägen att göra bortsett från det faktum att landsvägspostföringen till dem har kunnat ändras på grund av järnvägens tillkomst.

Jag försöker ge exempel på händelser av varierande slag som belyser problem i relationerna mellan Posten och samhället, Posten och järnvägen eller mellan Posten och dess anställda. När jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag förmedlat dessa uppgifter. I enstaka fall saknas poststationsföreståndares namn helt. På grund av svårtolkade handstilar kan i andra fall något namn vara felstavat eller felaktigt på annat sätt.

Jag redovisar hur länge de berörda postanstalterna existerade och i de fall de ännu finns, nämner jag något om deras nuvarande status. För järnvägspoststationerna lämnas namn på dem som formellt hade ansvaret för postservice, även om själva sysslan kanske i flertalet fall överläts på annan i järnvägens tjänst.

Vissa uppgifter har jag hämtat ur Svenska Järnvägsklubbens "Järnvägsdata" (ISBN 91-85098-71-X). I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. De olika stationerna återges i den ordning som de skulle komma vid en tänkt resa med järnvägen från Mora till Älvdalen. Jag har lämnat knappa uppgifter om förvaltningspostkontoret i Mora. Där har någon förening av tjänster i post och järnväg inte förekommit och postkontoret är av sådan dignitet att det kräver sin särskilda bok. För mina läsares synpunkter på häftet är jag tacksam.

Växjö den 14 april 1997

Erik Lindgren

Inledning

De poststationer som berörs i denna skrift har legat utmed järnvägen eller i dess närhet med postföring från stationer vid järnvägen. Det tog drygt sex år efter beviljad koncession innan järnvägen kunde öppnas för allmän trafik den 1 november 1900.

Det blev efter hand vanligt att postens omorganisation genomfördes samtidigt med att järnvägar öppnades för allmän trafik. Så gick det också i detta fall och i postens cirkulär kungjordes förändringen på sätt som framgår av reproduktionen nedan.

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS 1900. CIRKULÄR. N^R LII.

(XXXII. Tilldelas jemväl poststationerna.)

68.

Kungörelse,

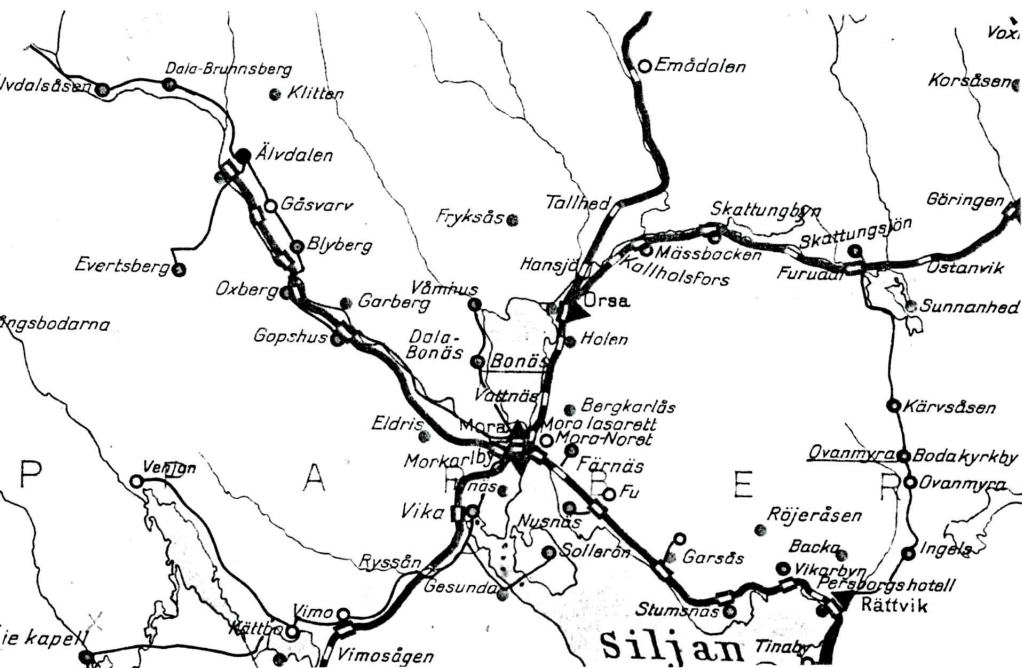
angående dels öppnande, dels indragning af poststationer.

Den I nästinstundande november öppnas poststation vid den å jernvägslinien Uddevalla—Bengtsfors belägna trafikstationen *Skällsäter* inom Elfsborgs län samt vid en hvar af de å Mora—Älvdalens jernväg belägna trafikstationerna *Gopshus, Oxberg, Blyberg, Gåshvarf* och *Älfdalen* inom Kopparbergs län. Samtidigt indragas deremot den vid förstnämnda jernvägslinie belägna poststationen *Tängelanda* inom Elfsborgs län äfvensom nuvarande poststationen *Älfdalen* inom Kopparbergs län. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 26 oktober 1900.

F. H. SCHLYTERN.

Albert Boström.

I cirkuläret på föregående sida berörs också en förändring genom utökning med en ny järnvägspoststation på linjen Uddevalla-Bengtstors med samtidig indragning av en annan sådan vid samma linje. I övrigt berör cirkuläret endast "vår järnväg" med tillkomsten av fem nya järnvägspoststationer. Det femte namnet i serien, Älvdalen, anmäls slutligen som indraget, men indragningen gäller den lantpoststation som funnits i Älvdalen sedan 1863 och vars inventarier nu flyttades till järnvägsstationen.

Detta är ett utdrag ur 1939 års post-, järnvägs- och telekarta över området närmast den järnväg som berörs i denna skrift.

1831-01-01--
Namn Mora 1 från 1972-12-01

Mora

Vi utgår på vår tänkta färd från Mora, där ett förvaltningspostkontor öppnades med 1831 års ingång. Någon förening av post- och järnvägstjänster har inte förekommit i Mora och som nämnts i förordet skulle dess posthistoria kräva stort utrymme. Jag skall ändå helt fragmentariskt lämna några uppgifter om postkontoret.

Postkontoret räknar nyårsdagen 1831 som sin födelsedag, öppnat efter medgivande i ett kungl. brev den 27 mars 1830. Detta brev medgav utbyggnad av postverkets nät på ett kanske mera markant och detaljerat sätt än någonsin tidigare.

Posttrafiken hade ökat mycket sedan början av 1800-talet. Långt före tillkomsten av 1842 års folkskolestadga fanns skolor på många håll. Läs- och skrivkunnsigheten var tämligen omfattande. Den begynnande industrialiseringen bidrog också starkt till behovet av fler postlinjer och tätare postföringsfrekvens.

I Mora postkontors "födelseattest" finner man också beslut om inrättande av åtskilliga nya postgångar och postkontor. Det beslutet följdes under de närmaste åren därefter av flera liknande. Under perioden 1826 -1850 tillkom 30 nya postkontor, medan ökningen under hela 1700-talet stannade vid ett 20-tal.

I många fall innebar den år 1830 beslutade utbyggnaden av postnätet att s k enkel postgång gjordes dubbel. Det innebar att frekvensen ökade från en till två turer per vecka. Samtidigt strävade man efter att göra postföringen snabbare. Man försökte också motverka en vanlig anledning till försening.

Överpostdirektörsämbetet, som den centrala postledningen då kallades, fick en kunglig befallning att se till att postförarna inte gjorde avvikelser från allmänna landsvägen när de skulle lämna eller ta emot lösväskor. Det var lösväskinnehavarnas skyldighet att möta upp vid vägen. Genom smärre vederlag till postförarna hade många blivit bortskämda med att få postväskan fram till bostaden.

Genom regeringsbeslutet den 27 mars 1830 godkändes de ändringar som överpostdirektörsämbetet hade föreslagit i sin skrivelse till Kungl. Maj:t ett år tidigare. Län för län räknades förändringarna upp i kungabrevet med början längst i norr. Inom Kopparbergs län inrättades då en åkande post mellan Falun och Mora. Utöver postkontoret där öppnades också ett i Gagnef. Postmästarnas årslöner på dessa platser bestämdes till 75 riksdaler i ett för allt.

Efter hand växte postnätet ytterligare och ett kungligt brev, daterat den 2 november 1847, medgav en ny postgång mellan Hälsingland och övre delen av Dalarna enligt nedan återgiven tidtabell. Det var här till en början bara fråga om enkel postgång, d v s en tur fram och åter varje vecka. Tidtabellen är hämtat ur Kopparbergs läns allmänna kungörelser nr 13 för år 1848. Den började tillämpas den 4 augusti 1848 och avser som synes direkta turer mellan dels Bollnäs och Mora och dels Gagnef och Bollnäs. Flera av de passerade orterna kom i senare tid att få egna postanstalter.

Tabell för Postens gång emellan Hälsingland och Öfre delen af Dalarna, upprättad på grund af Kongl. Brevväg den 2 November 1847.

En gång fram- och åter hvarje vecka.						
Postens ankomst-			Post-Contor och Skjut-Orbyten.	Postens afgångs-		
dag.	tid.			dag.	tid.	
	kl.	f. m. eller e. m.			kl.	f. m. eller e. m.
Från Bollnäs till Mora.						
Bollnäs Post-Contor: Gefleborgs Län						
Freitag.	9.	f. m.	2 $\frac{1}{2}$	Freitag.	4.	f. m.
dito.	11.	f. m.	$\frac{7}{8}$	dito.	9.	f. m.
dito.	3.	e. m.	2	dito.	11.	f. m.
dito.	4.	e. m.	$\frac{1}{2}$	dito.	3.	e. m.
dito.	7 $\frac{1}{2}$	e. m.	1 $\frac{3}{4}$	dito.	4.	e. m.
dito.	12	natten	2	dito.	7 $\frac{1}{2}$	e. m.
			4 $\frac{1}{2}$	Lördag.	9.	f. m.
Lördag.	4.	e. m.	14 $\frac{1}{8}$	hvarifrån denna Post fortstas i för- ening med Posten från Gagnef till Mora Post-Contor St. Kopparb. L.		
Från Gagnef till Bollnäs						
Gagnefs Post-Contor: St. Kopparb. L.						
			6 $\frac{1}{2}$	Freitag.	9.	e. m.
			11 $\frac{1}{2}$	hvarifrån denna Post bör fortstas i gemenskap med Moraposten till:		
Lördag.	9.	f. m.	2 $\frac{1}{2}$	Lördag.	12.	midb.
dito.	4 $\frac{1}{2}$	e. m.	2 $\frac{1}{2}$	Söndag.	10.	e. m.
Måndag.	1 $\frac{1}{2}$	f. m.	1 $\frac{1}{2}$	Måndag.	11	f. m.
dito.	2 $\frac{1}{2}$	f. m.	$\frac{3}{4}$	dito.	2 $\frac{1}{2}$	f. m.
dito.	6 $\frac{1}{2}$	f. m.	2	dito.	6 $\frac{1}{2}$	f. m.
dito.	7 $\frac{1}{2}$	f. m.	$\frac{7}{8}$	dito.	7 $\frac{1}{2}$	f. m.
dito.	12 $\frac{1}{2}$	e. m.	2 $\frac{1}{2}$			
			16 $\frac{1}{8}$			

Sahlun, J. F. Åkerbloms Postverket, 1848.

Den förste postmästaren i Mora var Johan Jacob Murray (1831-1833). Han befordrades efter 2½ år till Säter, där det funnits ett postkontor sedan det svenska postverkets födelse 1636. Fem andra ordinarie innehavare av postmästarstolen i Mora skötte ruljangsen innan Isac Petter Rundqvist utnämndes 1901. Det var han som svarade för postkontoret under byggnads- och starttiden för Mora-Älvdalens järnväg.

I fackorganet "SVENSKT POSTARKIV" lämnades uppgifter till tjänst för hugade spekulanter på efter hand ledigblivna postmästar-tjänster. När Olof Peter Sekt, som varit postmästare i Mora sedan 1889, blivit befordrad 1901, kunde Isac Petter Rundqvist och hans kolleger läsa den notis som återges här. Huvudrubriken var

De lediga postkontoren

Mora. Provisionsandel 995,81, bokföringsarfvode 101,86, från pspb. 164,88, summa extra inkomster under 1900 således 1,262 kr. Expensanslaget utgår med 400 kr., dispositionsanslag till biträde finnes ej.

Pk-lokalen, som förhyres af postverket, är rymlig, treflig och ändamålsenligt inredd. Bostadslägenheter

passande för en blifvande pm. finnas f. n. ej, möjligen till hösten. Hyror-na äro i allmänhet 100 à 125 kr. per rum och år. Prisen å lifsförnödenheterna äro jämförelsevis höga. Kommunkatten utgår med 8 kr. per bev.-krona. Läkare, apotek och bank finnas å platsen, fullständigt läroverk i Falun.

När postkontoret åter utlystes ledigt sex år senare lämnades motsvarande uppgift på detta sätt, här återgivet för att ge tillfälle till jämförelse av eventuella förändringar under denna tidsskillnad.

Mora. Postmästaren erhöi i följande öfverprovision..... 519:96
lösväskor 10:—
bokföring 142:12
postsparbank 100:59

Summa 772:67

Postkontorslokalen, bestående af tre rum, är ljus och rymlig samt ändamålsenligt inredd. Skatter gå till ungefär 10 % af inkomsterna. Våningar kosta omkring 100:— kr. pr rum. Från den 1 oktober kan möjligen afgående postmästarens vå-

ning (7 rum och kök, 650 kr.) få öfvertagas. Samhället har vattenledning (dålig), ytterbelysning, läkare, apotek, bank, alla slags yrkesidkare. Endast folkskola finnes.

Gångse pris äro: fläsk färskt 1: 25, färskött 1: 25, kalkkött 1: 10 à 1: 30, oxkött 0: 50 à 1: 50, sötmjölksost 1: 40 à 1: 50, smör 1:80—2:— à 2:25, oskummad mjölk 0: 15, ägg 1: 80 à 2:—, potatis 6:— pr tunna, björkved 13:— pr vanl. famn, barrved 10:— à 11:—.

I detta sammanhang skall jag också nämna en av de kvinnliga medarbetarna med erfarenhet från många postkontor i mellersta distriktet.

Född 1886 var Elisabeth Sahlgren en av de många kvinnor som trots motstånd från många i ledningen lyckades göra karriär inom postverket. Hon antogs till reservpostexpeditör 1910 och blev ordinarie postexpeditör 1914, befordrad till förste postexpeditör i Gävle 1937, till överpostexpeditör i Mora 1941 och till postmästare i Orsa 1944.

Jag avslutar avsnittet om postkontoret i Mora med att göra ett citat ur ett brev till poststyrelsen den 5 mars 1862 av postmästare Carl Fredrik Lundin, utnämnd dit den 10 februari 1860 i sitt 37:e levnadsår och avskedad den 10 december 1862. Hans skrivkonst lämnar intet övrigt att önska men hans motstånd mot tillkomsten av en poststation i Älvdalen vann inte gehör på högsta ort.

"Skulle emellertid fråga uppstå om en poststations inrättande i Älvdalen, vilket likväl av sökandena icke blivit begärt, så anser jag mig böra fästa Kungl. Generalpoststyrelsens uppmärksamhet därpå, att den utgift till arvode åt poststationsföreståndaren och för inventarier, persedlar till poststationen m m, som för Kungl. Postverket bleve en följd, icke på långt när kommer att bliva ersatt genom de så kallade lösbrevens förvandling till portobrev. Dessa brevs antal till och från Älvdalen, redan nu högst obetydligt, skulle troligtvis bliva ännu obetydligare, ifall de kommer att underkastas ett porto av 12 öre lodet, enär nästan dagliga lägenheter givas att med förbönder och resande, få dem befordrade till och från Mora Strand, med vilken den huvudsakliga lösbrevskorrespondensen äger rum. Genom en poststations inrättande i Älvdalen tror jag ej heller någon särdeles fördel komme att beredas korrespondenterna därstädes, ty såsom postgången nu är ställd, få dessa uti Bondgården, utan någon tidsutdräkt, avlämna och emottaga sina såväl rekommenderade som orekommenderade brev, alldeles som vid en poststation skulle bliva förhållandet. Jag anser mig därför på grund av vad jag nu haft äran anföra, böra avstyrka en poststations inrättande i Älvdalen".

I avsnittet om Älvdalen lämnar jag litet mera information samt ett annat utdrag ur det citerade brevet. Postmästarna var vanligtvis fram till dess lösbrevsportot avskaffades emot framställningar om att poststationer skulle inrättas. Utan att skälet angavs i remissvaren var de rädda för att mista delar av sina sportler, när poststationer kunde ersätta lösväskorna.

Efter dessa bakåtblickar lämnar jag postkontoret i Mora därhän i detta sammanhang. Vi ger oss i väg på vår låtsasfärd som delvis följer Gustav Vasas fotspår och därmed också kända trakter för dem som i början av mars varje år följer Vasaloppet.

1900-11-01--1954-06-09

Gopshus

Erik Johan Magnusson antogs till föreståndare för den poststation som öppnades i järnvägsstationen i Gopshus med tågstarten. Hans årsarvode för postsysslan inledningsvis på 180 kr höjdes med 1905 års ingång till 300 kr. Efter 1906 års allmänna reglering av arvoden steg det med ytterligare 60 kr.

I december 1909 övertogs befattningen av Elvira Johansson. Bara något mer än tre år senare tog banvaktens hustru Eva Klarström över. Flera följde henne och kunde notera att omsättningen för postens del var ganska låg. Den 9 juni 1954 drogs poststationen in men utöver lantbrevbäring från Mora fick postkunderna ersättning i form av ett postombud under en övergångsperiod.

1891-12-01--1896-12-31
1900-11-01--1968-09-30

Oxberg

Nästa station på vår tänkta färd möter vi i Oxberg. Där blev Carl Magnus Andersson föreståndare för den förenade post- och järnvägsstationen som öppnades vid tågstarten den 1 november 1900. Därmed fick invånarna en önskan uppfylld, nämligen att åter få fast postservice.

Det hade funnit en poststation i Oxberg tidigare. Den öppnades den 1 december 1891, då folkskolläraren Lars Öhnell antogs till föreståndare med 75 kr om året i arvode. Den ersattes med lantbrevbäring från Mora med 1897 års ingång (cirkulär på sid 21).

Den nya poststationen förändrades genom skilsmässa från järnvägen till en lantpoststation. Dess sista föreståndare blev Selma Maria Molin, anställd den 1 juni 1957. Minskande kundunderlag framtvingade en omorganisation som innebar att berörda kunder betjänades med lantbrevbäring från Mora med oktober månads ingång 1968. Som ett komplement till denna service fanns ett postombud i Oxberg till utgången av maj 1973.

1900-11--01--1968-09-30

Blyberg

Karl Johan Nordström anförtroddes uppgiften som föreståndare för järnvägspoststationen i Blyberg, när den öppnades vid tågstarten den 1 november 1900. Liksom kollegerna söderut längs spåret fick han 180 kr om året för själva postsyslan, en summa som höjdes till 240 kr med 1905 års ingång.

Den 1 maj 1910 övertogs befattningen av Eva Albertina Wallin och vid årsskiftet 1913/1914 blev banvaktshustrun Johanna Rosengren föreståndare. Efter skilsmässa från järnvägen blev en av lantpoststationens föreståndare Carin Maria Gustafsson från 1952 års ingång. Poststationen drogs in med september månads utgång 1968.

Ersättningen blev lantbrevbäring från Älvdalen med fru Britta Lindeborg-Karlsson bakom bilens ratt. Hon hade tidigare varit föreståndare för poststationen i Nornäs, vilken drogs in med månads utgång 1968.

Inte oväntat möttes omorganisationen av motstånd från berörd befolkning och av skepsis. I längden skulle det visa sig att detta var obefogat, då lantbrevbärarna fick ökade befogenheter och allt mer motsvarade begreppet "rullande postkontor". Ur Mora tidning den 2 oktober 1968 har jag gjort vidstående klipp.

Fru Gustafsson blev vederbörligen avtackad av postmästare Erik Oscarsson, Mora, som överlämnade blommor från postverket. Tidigare på dagen hade byborna med byaman Einar Britt som talesman tackat för trogen tjänst genom att överlämna en kristallvas med blommor till fru Karin. Socknens hävdateknare dr Severin Solders gav en intressant återblick på Blybergspostens historia, som började någon gång kring sekelskiftet. Sedan dess har postgången till byn ändrats fem gånger.

Kräftgång är vad som nu skett, tycker många. Rationellt framåtskridande, säger postverket

Gåsvarv

1900-11--01--1954-06-09

I ett brev till poststyrelsen i januari 1895 gjorde ett antal personer i Gåsvarvs by i Älvdalens församling framställning om att få en poststation. De framhöll bl a att en blivande poststations betjäningsområde skulle omfatta "fyra särskilda byar, nämligen Gåsvarv, Wäsa, Skinnarbodarna och Lokbodarna med en befolkning på tillsammans 430 personer fördelade på omkring 70 gårdar". Till brevet fogades nedan återgivna erbjudande.

Under den firatsättningen, att Kongl. Generalpoststyrelsen befinner sig i dag af sånda ansekan om inrättandet af poststation härstädes och därut någon annan bättre kompetent person ej afgiver för Kongl. Styrelsen fördelaktigare anbud, förbinder jag mig att under en tid af fem på hvarandra följande år skatta Gåsvarvs poststation mot en årlig ersättning i ett för aut af Sextio /60/ kronor, föraktas.

Älvdalen och Gåsvarv den 25 Januari 1895

L. J. Persson

Framställningen remitterades till postinspektionen som rutinmässigt lät postmästaren i Mora uttala sig. Ur postinspektör W Ljunghs svar den 20 februari 1895 gör jag följande utdrag:

"Då, enligt vad framgår av postmästarens i Mora vidlagda skrift, korrespondensen till och från personer i Gåsvarv synes vara av jämförelsevis ringa omfattning, och då befolkningen är för sin postutväxling i tillfälle att tre gånger i veckan betjäna sig av postföringen å linjen Mora-Älvdalen samt bemålde postmästare förklarar poststationen i Gåsvarv föga behövlig, så får jag härigenom värdsammast hemställa, att föreliggande framställning lämnas utan avseende".

Så blev det också, varom postinspektören uppdrogs att informera sökandena. Fem år senare skulle Gåsvarvs-borna ändå få en poststation genom ett en sådan öppnades i järnvägsstationen vid tågstarten den 1 november 1900.

Johan Alfred Brattström fick ta ansvar för både järnvägs- och postservice, till en början med 120 kr i årsarvode för själva postsyslan. Detta höjdes till 360 kr från 1905 års ingång, något som skulle kunna tolkas som en följd av väsentligt höjd omsättning. Troligen var det fråga om något tillfälligt, kanske storköp av frimärken eller något annat trixande. Arvodet sjönk redan vid 1906 års allmänna reglering till 240 kr och när Anna Andreasson tog över i december 1909 fick hon bara 180 kr i årsarvode, vartill dock kom ett personligt tilläggsarvode på 60 kr.

Med motorisering av lantbrevbäringen i stor utsträckning efter andra världskriget var det möjligt att alltmer koncentrera postutdelningen på landsbygden. Detta förde med sig indragning av de små poststationerna och så mötte den i Gåsvarv sitt öde den 9 juni 1954. Under en övergångsperiod på hela tio år förstärktes lantbrevbäringen från Älvdalen med ett postombud Det drogs in den 4 juni 1964.

Älvdalen

I Älvdalen når vi spårets slutpunkt. Där fanns en poststation sedan den 1 februari 1863, en av de äldre i vårt land. Regeringen gav ett bemyndigande till poststyrelsen den 9 mars 1860, formulerat på så sätt att *"å lämplige ställen inrättas ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".*

1863-02-01--
Namn Älvdalen 1 från 1967-01-02

Det kungliga brevet föranledde poststyrelsen att förhöra sig hos länsstyrelserna om behovet av sådana poststationer. Länsstyrelsernas allmänna kungörelser lämnade vägen öppen för framställningar om poststationer, framställningar som naturligtvis prövades noga före beslut. Om bifall till sådana framställningar krävde inrättande av nya postgångar måste de ändå godkännas av Kungl. Maj:t. Därför blev det en regeringssak av det ärende som den allmänna sockenstämman i Älvdals församling tog upp den 29 december 1861 med begäran om postgång en dag i veckan från Mora till Bondgården i Älvdalen.

Det blev remissbehandling i vanlig ordning, varvid även postmästare Carl Lundin i Mora bereddes uttala sig. Ur hans svar, daterat den 5 mars 1862 citerar jag följande:

"I betraktande av den ej så obetydliga korrespondensen till och från Älvdals och Särna socknar, samt med kännedom om, att flera från postkontor avlägsna orter äro med sådana förmåner hugnade, som den sökandena nu begära, nämligen bidrag av Kungl. Postverket för postens fortskaffande fram och åter, anser jag mig böra tillstyrka ansökningen i så måtto, att emellan Mora postkontor och Bondgården i Älvdals socken, måtte på Kungl. Postverkets bekostnad inrättas åkande post en gång fram och åter i veckan".

Så långt var postmästaren med på noterna men han motsatte sig att en poststation skulle öppnas. Detta framgår av fortsättningen av hans brev, vilket jag har citerat nedtill på sid 6. Poststyrelsen tog emellertid stor hänsyn till länsstyrelsernas uttalanden, så också i detta fall. Länsstyrelsen bifogade med sitt brev till poststyrelsen den 21 mars 1862 inte bara postmästarens brev utan också ett positivt uttalande av kronofogde P Kjellin i Ovansiljans fögderi. Länsstyrelsen ansåg sig på kronofogdens

"anfönda skäl tillstyrka bifall till Älvdals sockenmäns ifrågavarande anhållan, ävensom att i sammanhang därmed, Kungl. Styrelsen måtte förordna om inrättande av en poststation vid Bondgården i Älvdals socken, på det att brevbefordringen sålunda måtte bliva så ordnad och betryggad, som förhållandena kunna medgiva, innan en mera utvidgad rörelse framdeles kan föranleda till inrättande av en postexpedition, där allmänna postbefordringen slutar, såsom i Västerdalarna äger rum i Malung".

Med ordet postexpedition sist i detta citat avsåg länsstyrelsen ett förvaltningspostkontor av den art som fanns i Mora. Detta var ju på sikt ett ännu större hot mot postmästaren i Mora, eftersom det skulle innebära risken för att poststationer överfördes från dennes förvaltningsområde till Älvdalens.

Slutet blev i detta fall att regeringen kommenterade i ett femsidigt kungabrev den 16 juli 1862 bland de framställningar poststyrelsen ansett "förtjäna särskilt avseende, en av Älvdals sockenmän gjord ansökan att posten Falun-Mora måtte från Falun utsträckas till den 3 5/8 mil därifrån belägna Älvdals by i Älvdals socken av Ovan-siljans fögderi, vilken postgångs inrättande i sammanhang med en poststations öppnande i Älvdalen även blivit tillstyrkt av Vår Befallningshavande i Kopparbergs län, därför kostnaden för år skulle komma att uppgå till omkring 750 Rdr".

Kungabrevet avslutades med den sedvanliga frasen, vilken jag finner det lämpligt att citera, här med förenklad stavning:

"Vad I sålunda underdånigst hemställt hava Vi funnit gott i nåder bifalla, vilket Vi Eder härigenom till nådigt svar meddela, befallande Eder Gud Allsmäktig Nådiligen. Stockholms Slott den 16 Juli 1862.

Under Hans Maj:ts

Vår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro

Dess tillförordnade Regering

(4 namnunderskrifter samt kontrasignation)

En förminskad kopia av det sista bladets överdel i kungabrevet återges på vidstående sida.

Poststationen i Älvdalen öppnades den 1 februari 1863 med bruks-patronen E G Arborelius som föreståndare. Han efterträddes redan följande år av bruksägaren Carl Fredrik Carlström. Han antecknas i senare personallängder som kommissionär. Före handlanden Alfred Löf blev en av de senare föreståndarna med tillträde vid 1896 års ingång. Bröms Lars Olsson tog över från den 1 juli 1900.

Med järnvägens tillkomst fick denne lämna ifrån sig befattningen och stationsinspektorn Karl Gustaf Hördel blev ansvarig också för Älvdalens postservice. Vikarier för denne, bl a stationskarlen Johan Adolf Hansson fick ha ansvaret under en del av 1909 tills poststationen byttes ut mot ett förvaltningspostkontor den 1 december 1909 enligt ett kungligt brev den 19 mars samma år. Därmed gick den tanke i uppfyllelse som länsstyrelsen i Falun hade förutsett redan 1862 i sitt på föregående sida delvis citerade brev.

Postmästartjänsten var inte förenad med järnvägstjänst. Tre ordinarie postmästare svarade för verksamheten under de två decennier som gick innan postkontoret degraderades till postexpedition den 1 december 1928, nämligen Ernst Ludvig Berg (1909-1915), Gustaf Oskar Larsson (1915-1926) och Lars Sixten Mauritz Torssell (1926-1928). Med titeln stationsmästare blev därefter Thyra Olivia Helena Högström chef för postexpeditionen.

Hand I sålunda underdånigst hemställt
hava Vi funnit gott i nåder bifalla,
vilket Vi Eder härigenom till nådigt svar
meddela, befallande Eder Gud Allsmäktig
Nådiligen. Stockholms Slott den 16 Juli 1862.

Under Hans Maj:ts
Vår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro
Dess tillförordnade Regering

Louise Oker
C. J. Högström
H. W. Wredberg
J. Th. Thorsström

Bland Högströms efterträdare fanns Jut Erik Persson som fick uppleva 1970-talets generella förändringar, genom vars ändrade terminologi postexpeditionen åter benämndes postkontor. Detta gällde från 1986 års ingång för alla fasta postanstalter med kundbetjäning, oavsett storleken. Efter på 1990-talet genomförd divisionalisering och bolagsbildning finns det ännu ett postkontor i Älvdalen, där Margit Nilsson har tagit över det yttersta ansvaret för service till ca 2400 hushåll. Från 1967 års ingång används för den ursprungliga posten i Älvdalen tilläggs-siffran 1, då poststationen i Trångslet fick sitt namn ändrat till Älvdalen 3.

1943-08-01--
Namn Älvdalen 2 1971-10-01--1990-10-22

Rot

Så småningom växte det upp poststationer i Älvdalens omgivning, åt vilka jag ger utrymme, om än sparsamt. De var på sätt och vis beroende av järnvägen, genom vilken posten lätt kunde transporteras för att landsvägsledes föras vidare från ändstationen i Älvdalen.

En av dessa stationer var den i Rot, öppnad den 1 augusti 1948. Den hade ett kraftigt kundunderlag och höjdes redan den 1 december 1958 till postexpedition, då Anna Davida Kristina Södersten utnämndes till chef med titeln stationsmästare. Hon hade varit poststationsföreståndare på andra platser sedan augusti 1943.

I centralbyråkraternas strävan att minska antalet adressenheter ändrades postexpeditionens namn till **Älvdalen 2** den 1 oktober 1971. Den kunde inte klara kostnadskraven i den allt mer hårdnande konkurrensen och drogs in den 22 oktober 1990 (enligt informationsbladet ÖVERSIKTEN punkt 613/1990).

1956-06-01--
Namn Älvdalen 3 från 1967-01-01

Trängslet

Även i Trängslet lyckades man efter andra världskriget övertala postverket om behovet av en egen poststation. Den öppnades den 1 juni 1956 och fick från den 1 november 1957 Irma Viola Nordin som ordinarie föreståndare. Med 1967 års ingång ändrades dess namn till **Älvdalen 3**.

Till skillnad från posten i Rot finns den i Trängslet ännu kvar när detta skrivs i april 1997.

1920-04-01--1970-09-30

Evertsberg

I ett brev till poststyrelsen den 10 juni 1918 hemställde byamännen i Evertsbergs kapellag att en poststation skulle öppnas i Evertsberg med postföring dit minst tre gånger i veckan. Detta var under den period då Älvdalen ännu var förvaltningspostkontor. Postmästare Gustaf Oskar Larsson fick framställningen på remiss. Han ställde sig positiv och skrev avslutningsvis den 8 september 1918:

"Då förslaget synes mig grundat på ett behov och dess realiserande otvivelaktigt kommer att medföra stora fördelar för trakten, tillåter jag mig, oaktat den ökade kostnad för postverket det innebär, vördsamt tillstyrka detsamma".

Det blev komplikationer med flera remisser bl a för att postdirektionen behövde kännedom om åtskilliga detaljer innan ärendet kunde redovisas till poststyrelsen. Detta gjordes genom en framställning den 9 mars 1920 i vilken postdirektionen bl a anförde följande:

"Postdirektionen har helt naturligt, änskönt ett visst behov av förbättrade postanordningar i orten måst anses föreligga, ställt sig tveksam gent emot förslaget att på denna punkt öka postverkets utgifter i en tid, då de största svårigheter äro förhanden att vidmakthålla redan förefintliga anordningar. Postdirektionen vill dock icke bortse ifrån, att ett privat företag, Evertsbergs arbetares Handelsförenings Aktiebolag, har stor del i förtjänsten av, att postförhållandena i Evertsberg äro drägliga, i det föreningen hittills upplåtit sin lokal som brevsamlings- och brevutdelningsställe, ej blott för byarna Evertsberg och Dysberg utan jämväl för de på omkring 2 mil därifrån belägna byarna Tennängen och Mångsbo. Handelsföreningen vägrar emellertid att fortfarande taga befattning med posten och i Evertsberg finnes icke någon annan affär eller person, villig att utan ersättning övertaga detta bestyr".

Efter en fortsatt lång utläggning för och emot stannade postdirektionen för att hemställa i ett brev den 9 mars 1920 om att den begärda poststationen skulle inrättas med ett årligt arvode av 720 kr till föreståndaren samt att den gående lantbrevbäringen mellan Älvdalen och Evertsberg skulle omregleras till åkande lantbrevbäring. Ärendet hade tillspetsats genom att handelsaktiebolaget låtit läsa upp det "Meddelande till allmänheten" som återges på nästa sida. Dess beslut hindrade lantbrevbäraren att lämna av den post som han inte kunde dela ut på sin gång från Älvdalen.

Meddelande till allmänheten

Från och med 1920 års ingång
emottages ej postförordelser,
ej heller utlömnas sådana.
Vederbörande postmästare och
kungl. Generalpoststyrelsen hova
och ävit samma meddelande.

Leverstads den 31 Dec. 1919

Leverstads Arbet. Landst. Medicin
Med Per Persson

Uppläst i Leverstads Kapell den 1de Januari 1920
af S. Gabrielsson

Vidmännas:

And. Orsén

Elin And. Andersson

Man kan se det så att poststyrelsen befann sig i en tvångssituation.
Det torde ha varit detta som bidrog till beslut om bifall under
förutsättning att arvudet till den blivande poststationsföreståndaren
kunde nedsättas till 540 kr. Anbudsförfarandet hade ännu inte
upphört. Poststyrelsen expedierade sitt beslut genom det telegram
till postdirektionen. Telegramkonceptet återges nedan.

TELEGRAM.

Anm. ang. expeditionstiden		Till		delande, därest telegrammet skulle KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN 26 MRS 1920 Vänlas svar å telegram- NR 117471 som ras adresslöst eller å särskild blankett, som till- Åt.
		Kl.		
Klass <i>Stat</i>	Nr	Ord	Datum	
Tj. anm. och via				
<i>Ed. Gafle</i>				
Förslaget bifallet från 1 april rörande insättande av post i Leverstads med ersättning av högst 540 kr för år. Punkt.				
Lantbrevbäringen ändras till ikända.				
Poststyrelsen				
exp $\frac{26}{3}$ 20 4 ³⁰ em				

Av poststyrelsens beslut i ett brev till postmästaren i Älvdalen den 26 mars 1920 framgick att årsarvode medgetts med 260 kr per år, vartill kom 50% dyrtidstillägg.

De svåra förhållandena efter andra världskriget ändrades efter hand till det bättre. Andra villkor blev det när personalorganisationerna hade förhandlat fram fasta regler och avlöningsvillkor.

Dessa kom t ex Sväs Märta Sofia Eriksson till godo, när hon anställdes som poststationsföreståndare i Evertsberg från den 1 oktober 1934. Hennes sentida efterträdare Britt Emanuelsson fick uppleva poststationens indragning drygt 50 år efter att den hade inrättats. Förändringen genomfördes den 1 oktober 1970, då den väsentligt utbyggda lantbrevbärningen kompletterades med ett postombud i Evertsberg, som dock användes mindre och mindre och kunde avvecklas den 31 januari 1979. Några dagar efter indragningen av poststationen i Evertsberg kunde Mora Tidning publicera vidstående notis.

Indragningen av Evertsbergs poststation

den 30 september kunde ske utan gnissel från befolkningen och nyordningen med lantbrevbärning tycks arta sig bra, berättar överkontrollör Harry Olson i Mora för MT. Han vill genom tidningen framföra ett tack till byborna för att de på ett föredömligt sätt placerat ut de nya postlådorna enligt instruktionerna. Hr Olson förstår om många kommer att sakna den gamla poststationen men hoppas att omläggningen i längden skall innebära en förbättring av posttjänsten. Någon försening blev det väl första dagen, men det hela skall flyta bättre och bättre när man kommit över "barnsjukdomarna", betonar han.

Åsen, Klitten och Brunnsberg står på tur för ändring till lantbrevbärning. När detta sker är dock inte bestämt.

1937-06-01--1971-09-30

Dala Brunnsberg

Det fanns ett postombud i Brunnsberg sedan den 1 april 1934. Postmästaren i Mora anmälde i en utredning till poststyrelsen den 19 januari 1937 att rörelsen vid postombudet hade ökats och om man frånräknade den tillfälliga ökningen på grund av kedjebrevsrörelsen hade postombudet ändå en uppbörd som torde "uppgå till belopp motsvarande en mindre poststations".

Postdirektionen tillstyrkte postmästarens framställning men ställde sig tveksam till postmästarens namnförslag, Älvdals-Brunnsberg, för att undvika förväxling med den i Värmland befintliga poststationen med namnet Brunnsberg. Postdirektionen ansåg ändå benämningen Älvdals-Brunnsberg lämplig "med hänsyn till telefonväxelns benämning med detta namn".

Efter ytterligare korrespondens, bl a med Ortnamnskommissionen, beslöt poststyrelsen vid föredragning den 17 april 1937 att postombudet skulle dras in och att en poststation skulle inrättas, benämnd **Dala Brunnsberg** från den 1 juni 1937.

En mindre ändring av namnet blev det från den 15 maj 1939 i samband med en ortnamnsrevision. Denna hade till uppgift att samordna namnen på post-, telegraf- och järnvägsstationer på samma ort. Remissinstanserna hade intet att erinra mot att poststationens namn skrevs enligt reglerna för bildandet av sammansatta ortnamn, d v s:

"Om förleden utgörs av namnet på ett landskap, ett län, ett härad eller en kommun och har tydlig genitivform, förenas det ej med huvudordet medelst bindestreck, t ex Närkes Lillkyrka. I andra fall används bindestreck, t ex Dala-Floda, Norsjö-Vallen".

Poststationens namn stavades sålunda Dala-Brunnsberg från den 15 maj 1939. Anna Vilhelmina Andersson blev dess föreståndare den 1 maj 1948. Med effektiviserad utsträckning av lantbrevbärningen och större befogenheter för lantbrevbärarna blev även denna poststation så småningom obehövlig och drogs in den 30 september 1971.

I datumstämpels gravyr förekom stavningen DALA BRUNNSBERG (med ett n) under den första tiden efter poststationens tillkomst den 1 juni 1937.

1901-02-01--1971-09-30

Älvdalsåsen

Den 27 oktober 1900 daterade kronojägaren L Staffansson och skjutsstationsföreståndaren Smeds Lars Olsson i Åsen ett brev till poststyrelsen med begäran om en poststation med detta namn. De anförde bl a "att Åsen ligger invid postlinjen Älvdalen-Särna, vadan ingen särskild kostnad för frakt av posten från Älvdalen till Åsen förekommer", samt

"att Åsen ligger 16 km från närmaste poststation Älvdalen och följaktligen åtgår det mycken tid och förenat med mycket besvär, såväl att å Älvdalens poststation inlämna som där utlösa värdebrev, paket och postförskott".

Under remissbehandlingen tillstyrkte kronofogden och intygade att hemmansägaren Smeds Lars Olsson var lämplig som föreståndare samt föreslog att poststationen skulle heta **Älvdalsåsen**.

Även postmästaren i Mora tillstyrkte framställningen, liksom postinspektionen i sin redovisning den 20 december 1900. Vid föredragning den 21 december 1900 biföll poststyrelsen för tillämpning från den 1 februari 1901. Smeds Lars Olsson antogs till föreståndare med 150 kr i årsarvode. Nedan återges den tidtabell som tillämpades för postföringen från poststationens start.

599.							
Eldalen—Särna.							
(Från den 1 februari 1901.)							
S. Th.	—	6,0		Elfdalens poststation	T. L.	5,34	—
S. Th.	8,0	8,15	1,6	Elfdalsåsens poststation (Åsens skjutst.)	T. L.	6,14	5,34
S. Th.	3,45	5,20	6,5	Bunkris' postvärdareställe	T. L.	3,34	7,15
S. Th.	2,34	—	8,1	Särna poststation (gästgivaregård)	M. F.	—	5,34

Smeds Lars Olsson fick årsarvodet höjt till 240 kr redan 1902. Hans son Olof Wilhelm övertog befattningen med 1908 års ingång. Redan den 1 juli 1910 blev det Bälter Karl Johan Janssons tur att ta vid och från den 1 oktober 1911 noterar vi att fröken Beda M Karlén tog över. Bland senare föreståndare fanns Anna Maria Smeds från 1947 års ingång. Tack vare effektiviserad lantbrevbäring kunde poststationen utan större men för kunderna dras in med september månads utgång 1971.

I Postmusei bildarkiv finns en originell bild av en åkande lantbrevbärare. Den visar Lars Bergström, född 1855, på ett fordon av egen tillverkning. Under 20 års tid förde han posten mellan Särna och Älvdalen via (Älvdals)åsen. Fotot i samlingen är åtföljt av en handskrivnen text, som troligen postmästaren i Älvdalen eller Mora sände med fotot efter en inspektionsresa 1925. Texten lyder så här: "Härmed ett fotografi av lbb L Bergström, Älvdalsåsen. Han är 69 år (snart 70), kärnfrisk och stark. Har i 12 år kört posten till Särna, sedan i 8 år gått mellan Älvdalen och Åsen. Var för gammal att lära sig åka cykel men gjorde själv det fordon som han här synes begagna. Det är ganska primitivt med alla stag av trävirke. Jag försökte åka på cykeln men liksom alla andra före mig 'sprack' jag på försöket. Själv lär han ha åkt från första försöket. Det är något knep med styrningen som man måste lära".

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS
1896. CIRKULÄR. N^R LII.

(XXXIV. Tilldelas jemväl poststationerna.)

89.

Kungörelse,

angående indragning af poststationen i Oxberg.

I sammanhang med anordnande från nästa års början af landtbrevbäring två gånger i veckan, fram och åter, å en linie *Mora postkontor—Oxbergs by* har beslutats, att den inom Kopparbergs län belägna poststationen *Oxberg* skall med innevarande års utgång indragas. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 23 december 1896.

F. H. SCHLYTERN.

Albert Boström.

Utgifvet den 21 december 1896.

Stockholm,
K. L. Beckmans
Boktryckeri,
1896.